

nadinsp. Daniel Kołnierowicz

Program profilaktyczny pn. „poMOC, a nie przeMOC!”

OGÓLNE DANE O PROGRAMIE

Nazwa: „poMOC, a nie przeMOC!”
Podmiot odpowiedzialny za realizację: Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku
Miejsce: woj. podlaskie
Koordinator: Naczelnik Wydziału Prewencji KWP w Białymstoku
nadkom. Maciej Sylwester Zakrzewski
Autor: mł. asp. Marlena Połowianiuk

1. GŁÓWNY OBSZAR TEMATYCZNY PROGRAMU: patologie społeczne

2. OBSZAR ZAGADNIENIOWY: przemoc w rodzinie

3. ZAKRES OBSZARU ZAGADNIENIOWEGO:

- przemoc w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych

4. CZAS TRWANIA

Początek – data podpisania programu;

Koniec – 31 grudnia 2019 roku

5. DIAGNOZA I OPIS PROBLEMU:

Przemoc w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych

Liczba osób w podeszłym wieku zwiększa się z roku na rok. Wzrasta średnia długość życia Polaków dla kobiet - 78 lat, a dla mężczyzn - 70 lat. Szacuje się, że populacja osób starszych powyżej 65 roku życia stanowi grupę liczącą ok. 5 mln ludzi. Wydłużenie życia społeczeństw europejskich jest niebywałym osiągnięciem cywilizacji i stawia przed nami zupełnie nowe zadania. Starość - ostatni etap życia człowieka możemy podzielić na trzy kategorie. Według Światowej Organizacji Zdrowia mamy następujące etapy starości: wczesna starość 60-74 lat, starość pośrednia 75-89 lat oraz starość późna lub długowieczność (tak nazywają ten wiek gerontolodzy) zaczyna się od 90 roku życia i trwa aż do śmierci. GUS wskazuje, iż wzrost odsetka osób starych w społeczeństwie Polski nabiera coraz większego tempa. Do roku 2035 udział osób w wieku 65 i więcej lat (65 lat powszechnie przyjmuje się w Polsce jako umowną granicę starości) zbliży się do ¼.

Zapobieganie przemocy wobec osób starszych jest bardzo ważnym zagadnieniem w starzejącym się społeczeństwie, chociaż dopiero w ostatnich latach zjawisko to zaczęło być postrzegane jako ogólnospołeczny problem. Zarówno dokumenty międzynarodowe (przyjęty w Madrycie w kwietniu 2002 r. United Nation International Plan of Action oraz ratyfikowana w kwietniu 2015 r. Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej) jak i krajowe (Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016 oraz Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej na lata 2014-2020) jasno podkreślają wagę zapobiegania temu problemowi i wskazują, że ochrona osób starszych

przed przemocą należy do Powszechnych Praw Człowieka. We wspomnianej przyjętej w Madrycie deklaracji zwraca się uwagę na kilka istotnych zagadnień związanych ze zjawiskiem przemocy wobec osób starszych m.in., iż zapobieganie przemocy wobec osób starszych wymaga zaangażowania wielu środowisk społecznych. Zwraca się również uwagę, iż edukacja i rozpowszechnianie informacji o zjawisku mają istotne znaczenie w przeciwdziałaniu przemocy wobec osób starszych, dotyczy to zarówno edukacji profesjonalistów, jak i całego społeczeństwa (przełamywanie tabu i obalanie stereotypów istniejących w stosunku do ludzi starszych). Przemoc wobec osób starszych jest problemem uniwersalnym. Badania pokazują, że występuje ona zarówno w krajach rozwiniętych, jak i rozwijających się.

W 2015 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zostało przeprowadzone badanie naukowe przez Polską Akademię Nauk Instytut Psychologii. W opinii społecznej przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych wydaje się zjawiskiem wyraziście obserwowalnym. Na uwagę zasługuje fakt, że stosowanie przynajmniej jednej formy przemocy (przemocy fizycznej lub ekonomicznej lub psychicznej lub seksualnej) wobec osób starszych poza własną rodziną relacjonowało 59,7 % respondentów, zaś we własnej rodzinie - 30,1 %. Stosowanie przynajmniej jednej formy przemocy wobec osób niepełnosprawnych poza własną rodziną deklarowało 43,3 % respondentów, zaś we własnej rodzinie - 21 %. Średnio 42,7 % respondentów twierdziło, że w ciągu ostatnich lat znane są im przypadki przemocy fizycznej (38,4 %), ekonomicznej (44,9 %) i psychicznej (44,7 %) poza ich rodziną wobec osób starszych.

Realna ocena zjawiska nadużyć wobec osób starszych jest niemożliwa ze względu na dużą liczbę nieujawnionych incydentów. Krzywdzeni nie zgłaszają takich faktów, ponieważ bardzo często są przekonani o bezskuteczności ścigania, obawiają się odwetu. Ofiary nadużyć boją się też umieszczenia w domach opieki, wstydzą się postępowania swoich oprawców, jeśli są oni członkami rodziny oraz brakuje im wewnętrznej, psychicznej determinacji, by zgłosić incydent np. na Policję. Przedstawiciele Wydziału Prewencji KWP w Białymstoku podczas przeprowadzanych spotkań z seniorami (członkami klubów seniora, pensjonariuszami Domów Pomocy Społecznej, uczestnikami debat i konferencji) często spotykali się z informacjami, iż osoby, które doznają przemocy od synów czy córek, często nie mówią o tym, bo uważają, że to ich porażka wychowawcza. „Łatwiej przyznać się do przemocy ze strony męża czy żony niż do przemocy od tych, których się urodziło i wychowało”. Sytuacja krzywdzonej osoby starszej jest bardzo trudna, wielowątkowa. Bardzo często dodatkowo komplikuje ją zależność materialna, mieszkaniowa i emocjonalna.

Badanie „Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych” przeprowadzone w roku 2009 przez Instytut Psychologii Polskiej Akademii Nauk pozwoliło wyciągnąć wnioski, że zaniżone statystyki dotyczące przemocy wobec osób starszych są konsekwencją tego, iż osoby te mają mało kontaktów społecznych. Osoby spoza rodziny czy bezpośredniego sąsiedztwa mogą nie wiedzieć o dokonanych aktach przemocy, a sami pokrzywdzeni nie zgłaszają tego zarówno z powodu ograniczonych kontaktów i słabej mobilności, jak i strachu przed zmianą warunków życia (np. umieszczenie w domu pomocy społecznej). Osoby starsze, niepełnosprawne i schorowane są grupą szczególnego ryzyka, zagrożoną przemocą ze strony innych osób wspólnie zamieszkujących.

Problem przemocy wobec osób starszych został wyeksponowany również z poziomu Komendy Głównej Policji, co ujęte zostało w *Informacji* z dnia 27 lutego 2017 r. podpisanej przez Zastępcę Komendanta Głównego nadinsp. Jana Lacha *dotyczącej oceny jakościowej zwiększenia efektywności działań Policji na rzecz wzmocnienia współpracy ze społeczeństwem*. Powyższe zagadnienie wyodrębnione zostało jako jedno z najczęściej powtarzających się problemów społecznych, które zostało sformułowane podczas dyskusji problemowych prowadzonych przez jednostki organizacyjne Policji ze społeczeństwem.

Z analizy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie woj. podlaskiego wynika, iż liczba osób doznających przemocy w rodzinie zmienia się na przestrzeni lat, raz rosnąc, raz malejąc, jednakże udział osób starszych w ogólnej liczbie osób doznających przemocy w rodzinie wzrastał od 2012 r. W 2012 r. osoby powyżej 65 roku życia stanowiły 6,63% ogółu wszystkich osób doznających przemocy w rodzinie, do 2016 r. wartość ta wzrosła do 8,94%. Zaskakująco wysoki wzrost współczynnika osób starszych doznających przemocy nastąpił w roku bieżącym – 12,02%. Z charakterystyki zjawiska, opisanego powyżej wynika jednakże, iż statystyki nie stanowią odzwierciedlenia skali zjawiska przemocy wobec osób starszych. W tej kategorii ciemna liczba przypadków przemocy wobec seniorów jest szczególnie trudna do ujawnienia z uwagi na fakt, iż osoby starsze często przebywają pod opieką osób, które je krzywdzą a fakty te są skrzętnie ukrywane przez członków rodziny. O większości przypadków przemocy, której ofiarami w swoich domach są osoby starsze, schorowane i zależne od innych członków rodziny, możemy nigdy się nie dowiedzieć. Nie ujawnimy przypadków przemocy jeśli nie będziemy posiadali wiedzy i umiejętności dostrzegania, identyfikowania sygnałów świadczących o przemocy, jeśli będziemy dawać przyzwolenie ogólnej aprobacie za zachowania przekraczające normy współżycia społecznego.

Tabela nr 1. Liczba przypadków przemocy wobec osób powyżej 65 roku życia objętych procedurą „Niebieskie Karty”, w okresie 2012-2017 r.

	2012	2013	2014	2015	2016	2016 I kwartał	2017 I kwartał
Liczba sporządzonych formularzy Niebieskie Karty -A (ogółem)	2301	2523	4094	3827	3390	848	835
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie (ogółem)	3935	3775	5296	4595	4148	1031	982
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą powyżej 65 roku życia	261	277	451	439	371	90	118
Udział osób powyżej 65 roku życia w ogólnej liczbie osób doznających przemocy - wartość procentowa	6,63%	7,34%	8,52%	9,55%	8,94%	8,73%	12,02%

Źródło – dane statystyczne z Systemu Elektronicznej Sprawozdawczości Policji – formularz III/8

O najdrastyczniejszych aktach przemocy dowiadujemy się często gdy jest to reakcją zbyt późną, a większość ujawnionych przypadków jest już tylko relacją z przestępstwa, często kończącego się nieodwracalną tragedią – poważnego uszkodzenia ciała osoby lub jej śmierci. Napływające telegramy zdarzeniowe z podległych jednostek dają obraz o tym zjawisku przemocy w rodzinie, które stało się już przestępstwem. Najczęściej jest ono stypizowane jako przestępstwo znęcania się nad rodziną, groźby karalne, uszkodzenie ciała, ciężki uszczerbek na zdrowiu. Z analizy zebranych telegramów zdarzeniowych wynika, iż w ostatnich trzech latach nastąpił wzrost w ilości postępowań karnych dotyczących przemocy wobec osób starszych, co samo w sobie jest informacją trudną do zinterpretowania. Pojawiają się wątpliwości czy wzrasta faktycznie ilość przypadków gdy w rodzinie dochodzi do przemocy wobec seniorów, czy jedynie jest to większa ilość ujawnionych przypadków. Badaniu poddano telegramy dotyczące przemocy wobec osób starszych – bez zawężania do konkretnej grupy wiekowej, z uwagi na brak takich danych. Przeanalizowano przypadki stosowania przemocy wobec własnych rodziców, teściów, dziadków i pradziadków (wstępnych) przez dorosłych sprawców oraz przypadki przemocy stosowanej wobec rodziców i dziadków konkubentów. Przemoc wobec osób z tej grupy wzrasta od 2012 r., udział przypadków przestępstw wobec tych osób w ogólnej liczbie wszczętych przestępstw znęcania się wzrósł od 12,08% w 2012 r. do 14,32% w 2016 r. Tendencje wzrostową zaobserwowano również w udziale przypadków dot. przestępstw wobec osób starszych w stosunku do ogółu przestępstw stwierdzonych z art. 207 kk. Największe wzrosty w tym zakresie zarówno w stosunku do przestępstw wszczętych jak i stwierdzonych zaobserwowano na początku bieżącego roku (18,81% jeśli chodzi o udział w postępowaniach wszczętych i 25,85% jeśli chodzi o udział w postępowaniach stwierdzonych).

Tabela nr 2. Liczba przypadków przestępstw o charakterze przemocy w rodzinie, stosowanych wobec wstępnych (własnych i konkubentów), za okres 2014-2017 r.

	2014	2015	2016	2017 I kwartał
Liczba przypadków dotyczących przemocy wobec rodziców, dziadków i pradziadków (telegramy)	114	107	117	38
Liczba postępowań w kierunku art. 207 kk (ogółem) – wszczętych (KSIP)	944	856	817	202
Udział przypadków przemocy wobec rodziców, dziadków i pradziadków w ogólnej liczbie postępowań wszczętych w kier. art. 207 kk	12,08%	12,50%	14,32%	18,81%
Liczba postępowań w kierunku art. 207 kk (ogółem) – stwierdzonych (KSIP)	623	562	551	147
Udział przypadków przemocy wobec rodziców, dziadków i pradziadków w ogólnej liczbie postępowań zakończonych w kier. art. 207 kk (telegramy)	18,30%	19,04%	21,23%	25,85%

Źródło – KSIP i dane z napływających telegramów zdarzeniowych

Brak jest danych o przemocy wobec pozostałych osób z grupy szczególnego ryzyka tj. wobec osób schorowanych i niepełnosprawnych – Policja nie prowadzi statystyk z uwzględnieniem takich kategorii. Baza informacji KSIP gromadzi szczegółowe dane odnośnie sprawców przestępstw, brak jest jednak danych odnośnie ofiar. Wprowadzone w grudniu 2015 r. nowe zmiany w formularzach KSIP pozwoliły jedynie na wprowadzenie wieku ofiary przestępstwa.

Wciąż ujawniane są drastyczne przypadki przemocy wobec starszych członków rodziny, których sprawcami są osoby najbliższe. Celowym jest, zwiększanie świadomości społecznej z zakresu zjawiska przemocy w rodzinie poprzez działania informacyjno edukacyjne społeczeństwa. Aby można było skutecznie zapobiegać tej kategorii patologii społecznych konieczne jest wdrożenie, obok działań o charakterze kryminalnym, działań profilaktycznych adresowanych do szeroko rozumianej społeczności oraz służb ustawowo wpisanych w realizację procedury „Niebieskie Karty”. Mając też na celu realizację zadań narzuconych przez Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie m.in. zadania dotyczącego podejmowania działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy pomiędzy służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wskazanym jest podjęcie interdyscyplinarnych działań profilaktycznych. W tym miejscu należy wskazać, że wydaje się, iż zaangażowanie pozapolicyjnych podmiotów w realizację czynności wynikającej z Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493, z póź. zm.) w szczególności Ochrony Zdrowia mogłoby być większe. Z danych napływających z podległych jednostek wynika, iż znikoma ilość procedur „Niebieskie Karty” wszczynana jest przez przedstawicieli Ochrony Zdrowia. W 2012 r. w woj. podlaskim lekarze i pielęgniarki wypełnili 19 formularzy Niebieska Karta – A natomiast w latach 2015 i 2016 już tylko po 5 formularzy (szczegółowe dane w tabeli nr 3). Poniższe wskazuje na zasadność zwiększenia aktywności pracowników Ochrony Zdrowia w omawianym obszarze. Wskazanym jest przeprowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla przedstawicieli Ochrony Zdrowia woj. podlaskiego z zakresu rozpoznawania objawów przemocy i wszczynania procedury „Niebieskie Karty”. Szczególnie istotnym jest wyposażenie w powyższe informacje opiekunów medycznych odwiedzających osoby starsze w domach: pielęgniarek środowiskowych i lekarzy rodzinnych. Przekazanie wiedzy w tym zakresie powinno objąć również pracowników Pomocy Społecznej udzielających usług opiekuńczych osobom starszym.

Tabela nr 3. Liczba formularzy Niebieska Karta-A wypełnionych przez Ochronę Zdrowia

	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta-A przez przedstawicieli Ochrony Zdrowia	19	7	8	5	5
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie powyżej 65 r. życia	261	277	451	439	371

Źródło – formularz III/8 SESPOL i dane otrzymane z podległych jednostek Policji

Kolejnym aspektem związanym z przemocą w rodzinie jest problem nadużywania alkoholu, przez osoby stosujące przemoc. Wielu pracach naukowych pojawiają się twierdzenia, iż związek pomiędzy nadużywaniem alkoholu a przemocą nie ma charakteru przyczynowo-skutkowego, można jedynie mówić o współwystępowaniu. Jednakże alkoholizm w rodzinie należy traktować jako czynnik ryzyka pojawienia się przemocy w rodzinie. Rodzina dysfunkcyjna pełna jest komplikacji i konfliktów, które najbardziej destrukcyjnie wpływają na osoby zależne od pozostałych członków rodziny tj. ma to miejsce w szczególności w przypadku osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych. Specjaliści badający wpływ alkoholu na przestępczość wskazują, że:

- alkohol redukuje zahamowania i wyzwala zachowania przestępcze, dewiacyjne;
- alkohol zmienia aktywność neuroprzekaźników, co wiąże się z rozwojem zachowań agresywnych;
- przewlekły alkoholizm prowadzi do dysfunkcji kory mózgowej, szczególnie płata skroniowego, co również sprzyja patologii zachowania.

Zwraca się uwagę również, na mechanizm psychosomatyczny, w którym alkohol sprzyja powstaniu hypoglikemii i zaburzeń fazy REM snu, co z kolei wzmaga rozwój drażliwości i agresywności. Powyższe informacje potwierdzają się w danych statystycznych obrazujących zjawisko przemocy. Na terenie woj. podlaskiego ponad połowa sprawców przemocy w rodzinie ujawnionych w trakcie podejmowanych interwencji policyjnych jest pod wpływem alkoholu, dotyczy to ok. 60% z ogółu wszystkich osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie (szczegółowe dane w tabeli nr 4). Wskazuje to jednoznacznie, iż problem przemocy w rodzinie w wielu przypadkach nie jest jedynym negatywnym zjawiskiem i rozwiązanie problemu przemocy w rodzinie nie jest możliwe bez poświęcenia uwagi

problemowi nadużywania alkoholu. Wiele informacji wskazuje też, iż niejednokrotnie ofiary uciekają od problemu przemocy psychicznej czy też fizycznej sięgając po alkohol, często pojawia się też problem współzależnienia od alkoholu u członków rodziny. Zasadnym jest zwiększanie świadomości społecznej z zakresu negatywnych skutków nadużywania alkoholu i destrukcyjnego wpływu na życie rodzinne.

Tabela nr 4. Liczba osób będących pod wpływem alkoholu - podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie

	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie - pod wpływem alkoholu	1326	1582	2539	2316	1928
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie (ogółem)	2321	2553	4131	3861	3418
Stosunek liczby osób pod wpływem alkoholu do ogólnej liczby podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie	57,13%	61,97%	61,46%	59,98%	56,41%

Źródło – dane statystyczne z Systemu Elektronicznej Sprawozdawczości Policji – formularz III/8

Wnioski:

- Zapobieganie przemocy wobec osób z grupy szczególnego ryzyka: osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych wymaga kompleksowego podejścia, przez zaangażowania wielu środowisk społecznych, podejmowanie działań interdyscyplinarnych.
- Zwraca się również uwagę, iż edukacja i rozpowszechnianie informacji o zjawisku mają istotne znaczenie w przeciwdziałaniu przemocy wobec osób starszych, dotyczy to zarówno edukacji profesjonalistów, jak i całego społeczeństwa.
- Celem prawidłowej identyfikacji zjawiska przemocy w rodzinie należy zwiększyć wiedzę funkcjonariuszy Policji o mechanizmach i objawach zjawiska przemocy w rodzinie, wyposażeń funkcjonariuszy w wiedzę gerontologiczną dotyczącą m.in. wpływu stanu zdrowia na zwiększenie ryzyka przemocy wobec osób starszych, niepełnosprawnych, a także schorowanych członków rodziny
- Zasadnym jest zwiększenie aktywności pracowników Ochrony Zdrowia w omawianym obszarze. Wskazano jest przeprowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla przedstawicieli Ochrony Zdrowia woj. podlaskiego z zakresu rozpoznawania objawów przemocy i wszczynania procedury „Niebieskie Karty”.
- Zasadnym jest zwiększanie świadomości społecznej z zakresu negatywnych skutków nadużywania alkoholu i destrukcyjnego wpływu na życie rodzinne.

6. STRATEGIA PROGRAMU – informacyjno-edukacyjna

Jej celem jest dostarczenie odbiorcom informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych. Przekazywanie informacji o mechanizmach i objawach zjawiska przemocy, łamanie mitów i stereotypów dotyczących przemocy w rodzinie, a także przekazywanie informacji o skutkach ryzykownych i niezgodnych z prawem zachowaniach, skutkach nadużywania alkoholu. Program ma wspierać rozwój i nabywanie umiejętności w rozpoznawaniu i identyfikacji przemocy w rodzinie oraz konsekwencjach prawnych jej stosowania. Strategia zakłada również nabycie umiejętności społecznych tj. budowania relacji w rodzinie i rozwiązywania konfliktów międzyludzkich.

7. RODZAJ PROGRAMU – informacyjno – edukacyjny

8. CELE PROGRAMU:

Cel ogólny:

- zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,

Cele szczegółowe:

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych, poprzez zwiększenie czujności i wrażliwości społeczeństwa oraz przedstawicieli podmiotów pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie (cel niemierzalny z uwagi na charakter zjawiska),
- propagowanie informacji o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, poprzez podejmowanie interdyscyplinarnych przedsięwzięć ukierunkowanych na podniesienie skuteczności podejmowanych działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zwiększanie wśród specjalistów pracujących w środowiskach osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych wiedzy z zakresu negatywnych skutków i konsekwencji prawnych zjawiska przemocy w rodzinie oraz rozpoznawania objawów przemocy,
- zwiększenie aktywności społeczeństwa i służb w reagowaniu na przemoc wobec osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych (m.in. poprzez zwiększenie ilości wypełnianych formularzy Niebieska Karta-A przez przedstawicieli Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej),
- zwiększenie wiedzy z zakresu negatywnych skutków nadużywania alkoholu, propagowanie wśród społeczeństwa stylu życia wolnego od uzależnień
- zmniejszenie ilości przestępstw dotyczących przemocy wobec starszych członków rodziny (w szczególności zdarzeń o ciężkim charakterze gatunkowym),
- włączenie do programu innych podmiotów (działających lokalnie instytucji, organizacji, zrzeszeń itp.) mających bezpośredni kontakt z mieszkańcami,
- promowanie działań Policji i partnerów programu w środowisku lokalnym.

9. ODBIORCY PROGRAMU

Adresaci programu to mieszkańcy woj. podlaskiego.

Zwiększenie świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie jest istotne zarówno jeśli chodzi o osoby starsze, schorowane i niepełnosprawne mogące doznawać przemocy jak również osoby, które mają kontakt z takimi osobami lub mogą być świadkiem przemocy w rodzinie. W praktyce oznacza to, iż każdy na różnych etapach swojego życia może zetknąć się ze zjawiskiem przemocy w rodzinie i istotnym jest by podjąć działania informacyjno-edukacyjne, które dotrą do jak najszerszego grona odbiorców.

10. PARTNERZY PROGRAMU – realizatorzy działań podejmowanych w ramach projektu

Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku – bezpośredni realizator działań projektu i partnerzy:

Okręgowa Izba Lekarska w Białymstoku

Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Białymstoku

Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

Uniwersytet w Białymstoku / Wydział Prawa, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Studenckie Koło Nauk Penalnych /

Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Wojewódzki w Białymstoku

Fundacja Cukrzyca a Zdrowie

Grupa Ratownicza Stowarzyszenia Pomocy Rodzinom Nadzieja

Do realizacji, konkretnych działań w ramach realizacji programu możliwe i wskazane jest włączenie innych instytucji i organizacji działających lokalnie na obszarze funkcjonowania podległych jednostek organizacyjnych Policji woj. podlaskiego (np. Urzędy Miasta i Gminy, lokalne media, organizacje parafialne itp.)

11. DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH PROGRAMU (sposób implementacji i harmonogram):

Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku – bezpośrednia realizacja działań projektu należy do funkcjonariuszy/pracowników KWP/KMP/KPP woj. podlaskiego. Szczegółowy harmonogram działań stanowi załącznik nr 1 do programu.

- nawiązanie i prowadzenie współpracy z innymi instytucjami/organizacjami w przedmiotowym obszarze,
- współpraca z mediami celem rozpropagowania w lokalnych środkach masowego przekazu tematyki związanej z przemocą w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych oraz odpowiedzialnością prawną za jej stosowanie,
- inicjowanie i prowadzenie spotkań/zajęć informacyjno-edukacyjnych z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych społeczności (spotkania z mieszkańcami na posiedzeniach spółdzielni/wspólnot mieszkaniowych, klubów seniora, działkowiczami, radami parafialnymi, radami sołectkimi i innymi lokalnymi organizacjami i stowarzyszeniami zrzeszającymi osoby starsze, schorowane i niepełnosprawne oraz ich opiekunów) dotyczących problemu przemocy w rodzinie i nadużywania alkoholu
- promowanie wśród społeczeństwa życia wolnego od uzależnień,
- prowadzenie szkoleń dla przedstawicieli Ochrony Zdrowia z zakresu procedury „Niebieskie Karty” i obowiązków prawnych i społecznych,
- prowadzenie szkoleń (zajęć/spotkań) dla pozostałych organizacji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie - zgodnie ze zgłaszanym przez instytucje zapotrzebowaniem/własnym terminarzem,
- organizacja i prowadzenie szkoleń dla koordynatorów procedury „Niebieskie Karty” z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych, obszaru gerontologii (specyfika wieku podeszłego, sfera poznawcza, postawy i zachowania osób starszych) oraz przeciwdziałania alkoholizmowi,
- organizacja i prowadzenie szkoleń dla policjantów z zakresu rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,
- organizacja (współdział) konferencji, seminariów, debat etc.,
- opracowywanie i kolportaż materiałów informacyjno-edukacyjnych, prezentacji multimedialnych,
- opracowanie informacji do publikacji w biuletynach Okręgowej Izby Lekarskiej oraz Okręgowej Izby Lekarek i Położnych oraz na stronach internetowych,
- organizacja/udział w akcjach/kampaniach informacyjnych na terenach podległych jednostek,
- pozyskiwanie środków finansowych na wydruk materiałów informacyjnych, profilaktycznych oraz organizację kampanii, konferencji, spotkań etc.,
- zamieszczanie na stronach internetowych informacji o programie i podejmowanych działaniach oraz materiałów, baz danych instytucji pomocowych i ośrodków świadczących pomoc ofiarom przemocy w rodzinie,
- sporządzanie przez Wydział Prewencji KWP w Białymstoku co półrocznego sprawozdania z realizacji programu,
- przesyłanie do KWP w Białymstoku informacji o planowanych i podejmowanych działaniach w ramach realizacji programu przez KMP/KPP woj. podlaskiego,
- dokumentowanie podejmowanych działań,
- nadzór przez KWP w Białymstoku nad realizacją programu, ewaluacja.

Okręgowa Izba Lekarska w Białymstoku:

- organizacja przy współudziale Policji szkoleń dla lekarzy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,
- współdziałanie w działaniach informacyjno-edukacyjnych,
- promocja projektu,
- umieszczenie na stronie internetowej informacji o projekcie i publikacja w biuletynach artykułów dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,
- współdziałanie w organizacji konferencji (wystąpienie prelegenta),
- pomoc w kolportażu ulotek i plakatów w placówkach Ochrony Zdrowia,
- w zależności od możliwości wsparcie finansowe w pokryciu kosztów wydruku materiałów informacyjno-edukacyjnych, organizacji szkoleń, konferencji itp.

Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Białymstoku:

- organizacja przy współudziale Policji szkoleń dla pielęgniarek i położnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,
- współdziałanie w działaniach informacyjno-edukacyjnych,
- promocja projektu,
- umieszczenie na stronie internetowej informacji o projekcie i publikacja w biuletynach artykułów dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,
- współdziałanie w organizacji konferencji (wystąpienie prelegenta),
- pomoc w kolportażu ulotek i plakatów w placówkach Ochrony Zdrowia,
- w zależności od możliwości wsparcie finansowe w pokryciu kosztów wydruku materiałów informacyjno-edukacyjnych, organizacji szkoleń, konferencji itp.

Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku

- promocja projektu,
- umieszczenie na stronie internetowej informacji o projekcie i publikacja materiałów dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,
- pomoc w organizacji konferencji,
- kolportaż ulotek i plakatów w Urzędzie Wojewódzkim i jego delegaturach,
- w zależności od możliwości wsparcie finansowe w pokryciu kosztów wydruku materiałów informacyjno-edukacyjnych, organizacji szkoleń, konferencji itp.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

- promocja projektu,
- umieszczenie na stronie internetowej informacji o projekcie i publikacja informacji dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,
- w zależności od możliwości finansowych podjęcie inicjatyw o szkodliwości nadużywania alkoholu i negatywnego wpływu na życie rodzinne w szczególności rodzin osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych
- kolportaż ulotek i plakatów w urzędzie ROPS w Białymstoku i Ośrodkach Pomocy Społecznej,
- w zależności od możliwości finansowych wsparcie w pokryciu kosztów wydruku materiałów informacyjno-edukacyjnych, organizacji szkoleń, konferencji itp.

Uniwersytet w Białymstoku

/ Wydział Prawa, Wydział Pedagogiki i Psychologii, Studenckie Koło Nauk Penalnych /

- promocja projektu,
- współdziałanie w działaniach informacyjno-edukacyjnych,
- współdziałanie w organizacji konferencji (wystąpienie prelegenta),
- współpraca ze studentami w ramach kół naukowych i wolontariatu, zaangażowanie i wykorzystanie potencjału studentów do działań naprawczych, porady prawne (studenci prawa), spotkania konsultacyjne (studenci pedagogiki i psychologii)
- zaangażowanie do podjętych działań Studenckiego Koła Nauk Penalnych pod kierownictwem prof. Cezarego Kuleszy i Anety Syed,
- udział w szkoleniach policjantów koordynatorów procedury „Niebieskie Karty”,
- umieszczenie na stronie internetowej informacji o projekcie i publikacja informacji dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,
- propagowanie w środowisku studenckim życia wolnego od uzależnień
- kolportaż ulotek i plakatów w placówkach Uniwersytetu,
- w zależności od możliwości wsparcie finansowe w pokryciu kosztów wydruku materiałów informacyjno-edukacyjnych, organizacji szkoleń, konferencji itp.

Polskie Stowarzyszenie Diabetyków OW w Białymstoku / Fundacja Cukrzyca a Zdrowie

- promocja projektu,
- współudział w działaniach informacyjno-edukacyjnych,
- współudział w organizacji konferencji (nabór uczestników, wsparcie logistyczne),
- umieszczenie na stronie internetowej informacji o projekcie i publikacja informacji dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,
- kolportaż ulotek i materiałów informacyjnych wśród członków stowarzyszenia, ich znajomych i rodzin,
- w zależności od możliwości wsparcie finansowe w pokryciu kosztów wydruku materiałów informacyjno-edukacyjnych, organizacji szkoleń, konferencji itp.

Grupa Ratownicza Stowarzyszenia Pomocy Rodzinom Nadzieja

- promocja projektu,
- współudział w działaniach informacyjno-edukacyjnych,
- współudział w organizacji konferencji (wystąpienie prelegenta),
- udział w szkoleniach policjantów,
- umieszczenie na stronie internetowej informacji o projekcie i publikacja informacji dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych,
- pomoc w kolportażu ulotek i plakatów w placówkach medycznych,
- w zależności od możliwości wsparcie finansowe w pokryciu kosztów wydruku materiałów informacyjno-edukacyjnych, organizacji szkoleń, konferencji itp.

12. NAKŁADY NA REALIZACJĘ PROGRAMU

Tabela nr 5. Nakłady na realizację programu „poMOC, a nie przeMOC!”

	rodzaj wydatków	źródło finansowania
1.	Opracowanie merytoryczne materiałów informacyjnych, prezentacji	środki własne
2.	Koszty wydruku materiałów informacyjno-edukacyjnych (plakaty i ulotki)	środki pozyskane od partnerów programu, samorządów terytorialnych
3.	Koszty organizacji szkoleń, konferencji, debat i spotkań	środki własne realizatorów programu (zarówno finansowe, rzeczowe jak i osobowe) oraz środki pozyskane od partnerów programu, samorządów terytorialnych

13. WSKAŹNIKI MIERZĄCE REALIZACJĘ PROGRAMU

Tabela nr 6. Wskaźniki mierzące stopień realizacji założonych celów programu

Cel	Wskaźnik	Procedura ewaluacyjna / metoda badawcza	Technika / narzędzia
Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych	Bezpośrednio po zakończeniu działania (konferencji, spotkania etc.) zwiększenie o 20% ilości odpowiedzi prawidłowych dot. przemocy w rodzinie	Badanie sondażowe z dwukrotnym pomiarem w jednej grupie (pretest i posttest) przed i po danym działaniu	Technika ankietowa/ tradycyjna ankieta papierowa
Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie wobec osób starszych, schorowanych i niepełnosprawnych (cel niemierzalny z uwagi na charakter zjawiska)	Informacje uzyskane w trakcie debat, spotkań, konferencji od społeczeństwa i profesjonalistów	Sprawozdanie z realizacji programu	Arkusze sprawozdania

Propagowanie informacji o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, poprzez podejmowanie interdyscyplinarnych przedsięwzięć ukierunkowanych na podniesienie skuteczności podejmowanych działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Ilość przeprowadzonych interdyscyplinarnych inicjatyw – konferencji, debat, kampanii itp.	Sprawozdanie z realizacji programu	Arkusze sprawozdania
Zwiększanie wiedzy z zakresu negatywnych skutków i konsekwencji prawnych zjawiska przemocy w rodzinie oraz rozpoznawania objawów przemocy wśród specjalistów pracujących w środowiskach osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych	1.Przeprowadzenie min. 2 w półroczu szkoleń dla przedstawicieli Ochrony Zdrowia. 2.Umieszczenie informacji o procedurze NK i zjawisku przemocy na stronach internetowych OIL i OIPiP oraz w wydawanych biuletynach	Sprawozdanie z realizacji programu	Arkusze sprawozdania (wydane biuletyny, wydruki ze stron www, listy obecności)
Zwiększenie aktywności społeczeństwa i służb w reagowaniu na przemoc wobec osób starszych, niepełnosprawnych i schorowanych (m.in. poprzez zwiększenie ilości wypełnianych formularzy Niebieska Karta-A przez przedstawicieli Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej)	Zwiększenie o 20% liczby wypełnianych przez Ochrony pozapolicyjne formularzy NK-A	Wtórna analiza danych	Analiza lokalnych danych statystycznych pochodzących podległych jednostek Policji
Zwiększenie wiedzy z zakresu negatywnych skutków nadużywania alkoholu, propagowanie wśród społeczeństwa stylu życia wolnego od uzależnień	Bezpośrednio po zakończeniu działania (konferencji, spotkania, szkoleń etc.) zwiększenie o 20% ilości odpowiedzi prawidłowych dot. alkoholizmu i negatywnego wpływu na życie rodzinne	Badanie sondażowe z dwukrotnym pomiarem w jednej grupie (pretest i posttest) przed i po danym działaniu	Technika ankietowa/ tradycyjna ankieta papierowa
Zmniejszenie ilości przestępstw dotyczących przemocy wobec starszych członków rodziny (w szczególności zdarzeń o ciężkim charakterze gatunkowym)	Spadek o 10 % przypadków przemocy wobec rodziców, dziadków i pradziadków w ogólnej liczbie postępowań w kier. art. 207 kk wszczętych i zakończonych	Wtórna analiza danych	Analiza lokalnych danych statystycznych pochodzących policyjnych systemów i własnej bazy danych zliczanych z telegramów
Włączenie do programu innych podmiotów (działających lokalnie instytucji, organizacji, zrzeszeń itp.) mających bezpośredni kontakt z mieszkańcami	Podczas trwania programu wprowadzenie do grona współrealizatorów programu 1 (min.) podmiotu partnerskiego dla każdej KMP/KPP	Sprawozdanie z realizacji programu	Arkusze sprawozdania
Promowanie działań Policji i partnerów programu w środowisku lokalnym	Podczas trwania programu przygotowanie i dystrybucja 1000 szt. ulotek dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie programu „poMOC, a nie przeMOC”	Sprawozdanie z realizacji programu	Arkusze sprawozdania

14.EWALUACJA PROGRAMU

- I. Ewaluacja prowadzona będzie w oparciu o weryfikację przyjętych wskaźników mierzących realizację założonych celów programu. W ramach ewaluacji będzie dokonywana:
 - wtórna analiza danych statystycznych pochodzących z policyjnych systemów informatycznych,
 - analiza treści sprawozdań przesyłanych w systemie półrocznym z KMP/KPP woj. podlaskiego z realizacji projektu,
 - analiza badań ankietowych przeprowadzanych wśród uczestników programu (badania sondażowe z dwukrotnym pomiarem w jednej grupie (pretest i posttest) przed i po danym działaniu),
 - analiza zgromadzonej w trakcie projektu dokumentacji potwierdzającej realizację konkretnych działań.
- II. Sprawozdanie z realizacji programu „poMOC, a nie przeMOC” przedkładane będzie po zakończeniu każdego półroczu w trakcie trwania programu. KMP/KPP woj. podlaskiego - przesyła sprawozdanie z realizacji programu włącznie z informacjami o planowanych działaniach za każde I i II półrocze.
- III. W razie potrzeby program będzie modyfikowany i dostosowywany do zaistniałych sytuacji i potrzeb (w istotnych kwestiach w formie aneksu).

15. ŹRÓDŁA INFORMACJI O PROGRAMIE ORAZ SPOSOBY UPOWSZECHNIANIA

Rozpowszechnianie informacji o programie ma mieć miejsce przez wspólne propagowanie informacji o programie przez partnerów programu, umieszczanie informacji na stronach internetowych partnerów, kolportaż plakatów i ulotek wydanych w ramach realizacji programu. Informacje o programie pojawiają się też w biuletynach Okręgowej Izby Lekarskiej w Białymstoku i Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych w Białymstoku oraz Reporterze Podlaskiej Policji. Informacje o projekcie mają być propagowane przez Rzeczników Prasowych garnizonu podlaskiej Policji w lokalnych środkach masowego przekazu.

Marlene Potowianik

SPORZĄDZIŁ

NACZELNIK
WYDZIAŁU PREWENCJI
i Wychowawczej Policji
w Białymstoku
m. St. m. Zastępca Sylwester Sokolowski

AKCEPTOWAŁ

Harmonogram

realizacji działań Policji woj. podlaskiego w ramach projektu „poMOC, a nie przeMOC!” na lata 2017-2019

ROK	2017										2018			
	I etap przygotowanie projektu										II etap realizacja projektu			
	MIESIĄC / KWARTAŁ		st.	luł.	m-c	kw.	maj	cz.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
	Diagnoza problemu													
	Przygotowanie założeń projektu													
	Przedstawienie założeń partnerom projektu na szczeblu wojewódzkim													
	Ewentualna modyfikacja projektu													
	Podpisanie projektu													
	Przedstawienie założeń projektu jednostkom Policji woj. podlaskiego													
	Nawiązanie/podejmowanie współpracy z lokalnymi instytucjami/organizacjami													
	Przesłanie do KWP w Białymstoku sprawozdania z realizacji programu i informacji o planowanych działaniach													
	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, kampanii, spotkań, debat itp.													
	Obchody Tygodnia Pomocy Ofiarom Prześstępstw – data ogłaszana przez MS (z reguły jest to ostatni tydzień lutego)													
	Obchody 16 Dni przeciw przemocy ze względu na płeć, Kampania „Białej Wstażki” /nasilenie inicjatyw informacyjno-edukacyjnych, działania innowacyjne/													
	Organizacja konferencji przez KWP (przy udziale partnerów programu)													
	Szkolenia pracowników Ochrony Zdrowia (lekarzy, pielęgniarek i położnych)													
	Narada szkoleniowa koordynatorów procedury „Niebieskie Karty”													
	Szkolenia policjantów służby patrolowo-interwencyjnej i obchodowej, w miarę możliwości funkcjonariuszy pionu dochodzeniowo-śledczego													
	Monitoring z co półrocznym sprawozdaniem z realizacji programu													
	Ewaluacja końcowa - podsumowanie i ocena projektu													

Cd Harmonogramu realizacji działań Policji woj. podlaskiego w ramach projektu „POMOC, a nie przemoc!” na lata 2017-2019

ROK	2019				2020			
	II etap realizacja projektu				III etap podsumowanie projektu			
MIESIĄC / KWARTAŁ	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
Diagnoza problemu								
Przygotowanie założeń projektu								
Przedstawienie założeń partnerom projektu na szczeblu wojewódzkim								
Ewentualna modyfikacja projektu								
Podpisanie projektu								
Przedstawienie założeń projektu jednostkom Policji woj. podlaskiego								
Nawiązanie/podejmowanie współpracy z lokalnymi instytucjami/organizacjami								
Przebieżanie do KWP w Białymstoku sprawozdania z realizacji programu i informacji o planowanych działaniach			do 20 lipca		do 20 stycznia			
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, kampanii, spotkań, debat itp.								
Obchody Tygodnia Pomocy Ofiarom Przestępstw – data ogłaszana przez MS (z reguły jest to ostatni tydzień lutego)		tydzień lutego						
Obchody 16 Dni przeciw przemocy ze względu na płeć, Kampania „Białej Wstążki” /nasilenie inicjatyw informacyjno-edukacyjnych, działania innowacyjne/				25.11-10.12				
Organizacja konferencji przez KWP (przy udziale partnerów programu)				Konferencja podsumowująca				
Szkolenia pracowników Ochrony Zdrowia (lekarzy, pielęgniarek i położnych)								
Narada szkoleniowa koordynatorów procedury „Niebieskie Kartki”								
Szkolenia policjantów służby patrolowo-intwencyjnej i obchodowej, w miarę możliwości funkcjonariuszy pionu dochodzeniowo-śledczego								
Monitoring z co półrocznym sprawozdaniem z realizacji programu								
Ewaluacja końcowa - podsumowanie i ocena projektu								

SPORZĄDZIŁ

Henrieta Tekoła-Niwił

AKCEPTOWAŁ

[Signature]
NACZELNIK
WYDZIAŁU KRYMINALISTYKI
KONTEROŁY W ODDZIALE I P.G.Ł.
W Białymstoku

Radca Krajowy Sędziwa Sądowa